

การนำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอในทาง
ชีวภาพและไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้กำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษ
ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามประมวล
กฎหมายอาญาไทย

Incorporating the Biological Vulnerability and
Dependency of Victims as an Aggravating Factor in
Assault Offenses under the Thai Penal Code

อัจฉรียา ชูตินันท์^{1*} และ สุทธิพล ทวีชัยการ²

Achariya Chutinun^{*} and Suthiphon Thaveechaiyagarn,

Received: Feb 10, 2025

Revised: Apr 29, 2025

Accepted: May 06, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับ
ปัจจัยในการกำหนดเหตุเพิ่มโทษเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำตามประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 2) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบบทลงโทษ
ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่นำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำมากำหนดเป็นเหตุ
เพิ่มโทษตามกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศและ 3) เพื่อศึกษาหา

¹คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University) *E-mail: achariya.chn@dpu.ac.th

²คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University) E-mail: Suthiphon.tha@dpu.ac.th

แนวทางในการปรับปรุงบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาโดยกำหนดเหตุเพิ่มโทษความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยคำนึงถึงตัวผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพ

ผลการศึกษาพบว่า ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 ของประเทศไทยซึ่งเป็นบทลงโทษของความผิดฐานทำร้ายร่างกายไม่ได้นำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษแต่อย่างใด แต่เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศเวียดนาม พบว่าให้ความสำคัญคุ้มครองเป็นพิเศษกรณีผู้ถูกระทำมีความอ่อนแอทางชีวภาพและนำมาเป็นปัจจัยในการกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษของความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาความผิดฐานทำร้ายร่างกาย โดยนำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพเป็นบทลงโทษ ตลอดจน กำหนดระวางโทษให้หนักขึ้น อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการข่มขู่ยับยั้ง อันเป็นหลักสำคัญของการลงโทษให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม

คำสำคัญ: เหตุเพิ่มโทษ ผู้อ่อนแอทางชีวภาพ กฎหมายอาญา ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น

Abstract

This research aims to (1) study and analyze the issues concerning aggravating factors related to the victim under Section 296 in conjunction with Section 289 of the Thai Penal Code; (2) comparatively analyze the treatment of assault offenses that incorporate victim-related factors as aggravating circumstances under

the laws of Thailand and selected foreign countries; and (3) propose amendments to the Penal Code that incorporate biological vulnerability of the victim as an aggravating circumstance in assault offenses.

The study found that Sections 296 and 289 of the Thai Penal Code, which govern serious forms of assault, do not consider the biological vulnerability of the victim as an aggravating factor. However, when compared with the criminal codes of other countries—namely the United States, the French Republic, the Federal Republic of Germany, the Netherlands, and Vietnam—it is evident that these jurisdictions provide special protection for biologically vulnerable victims and consider such vulnerability as an aggravating factor in assault offenses. The researcher therefore recommends amending the relevant provisions of the Penal Code to include the biological vulnerability of the victim as a serious circumstance and to impose harsher penalties accordingly. This would enhance the effectiveness of punishment as a deterrent—one of the core principles in preventing and controlling crime.

Keywords: Aggravating factor, Biological vulnerability, Criminal law, Assault offense

1. บทนำ

กฎหมายอาญามีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม ดังนั้น เมื่อมีการกระทำความผิดใดเกิดขึ้น จึงต้องใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดเพื่อให้เกิดความรู้สึกต่อทั้งตัวผู้กระทำความผิดเอง

ว่าสังคมไม่ยอมรับการกระทำของเขา และขณะเดียวกันก็เพื่อเตือนบุคคลทั่วไป
ด้วยว่า ถ้ามีการกระทำความผิดเช่นนั้นเกิดขึ้นอีก ก็จะต้องถูกลงโทษเช่นเดียวกัน
อย่างไรก็ดี การใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการทำความผิด หากเป็นไป
อย่างถูกต้องแล้ว การใช้กฎหมายอาญาก็จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการป้องกัน
กฎหมายอาญา จะเห็นได้ว่า กฎหมายอาญาของไทยเป็นกฎหมายอาญาที่อยู่
บนพื้นฐานของการกระทำ (Na Nakhon, 2017, p. 62.) ดังนั้น การลงโทษ
จะผูกไว้โดยตรงกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย เมื่อพิจารณาเหตุเพิ่มโทษในความผิด
ฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 296
มิได้บัญญัติเหตุเพิ่มโทษไว้เป็นเอกเทศแต่กฎหมายกำหนดให้นำบทบัญญัติในเรื่อง
เหตุเพิ่มโทษของความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตามมาตรา 289 มาบังคับใช้ อาจเป็นเพราะ
ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นและความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นนั้นต่างเป็นความผิดที่เป็น
การทำอันตรายต่อมนุษย์ผู้อื่นเหมือนกันไม่ว่าจะทำอันตรายอันเป็นผลกระทบ
โดยตรงต่อชีวิตมนุษย์ผู้อื่นหรือความปลอดภัยในร่างกายของมนุษย์ผู้อื่น อย่างไรก็ดี
เมื่อพิจารณาถึงเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามประมวล
กฎหมายอาญามาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 นั้น พบว่า ปัจจัยในการกำหนดเหตุ
เพิ่มโทษที่คำนึงถึงตัวบุคคลที่ถูกทำร้ายยังมีข้อจำกัดที่ยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ถูกกระทำ
ที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้งยังต้องพึ่งพาผู้กระทำ
ความผิดในการดำรงชีพ เพราะเป็นเด็ก คนป่วยเจ็บ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ ผู้ป่วย
โรคจิตเวช ผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ ผู้ที่อยู่ในภาวะไม่สามารถรู้ผิดชอบ
หรือผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง ผู้รับดูแล โรงพยาบาล
ศูนย์การแพทย์ สถานพยาบาล สถานสงเคราะห์ หรือสถานที่รับดูแล สถานที่
ความคุมดูแลของทางราชการ หรือเอกชน เป็นต้น โดยผู้ที่มีความอ่อนแอ
ในทางชีวภาพดังกล่าวไม่สามารถปกป้องตนเองให้พ้นจากภยันตรายที่เกิดจากการ
กระทำของผู้ที่มีอำนาจเหนือและเป็นผู้ใกล้ชิดที่ตนต้องพึ่งพาในการดำรงชีวิตได้
ซึ่งความรับทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบัน ผู้กระทำความผิดนั้น

คงรับผิดชอบฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 อันเป็นความผิดพื้นฐานเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาถึงแนวคิดและเหตุผลในการกำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามกฎหมายอาญาของไทยในอดีต จนถึงปัจจุบัน ตลอดจนศึกษาขอบเขตและปัจจัยในการกำหนดเหตุเพิ่มโทษเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำที่ยังมีข้อจำกัดอีกหลายประการที่ยังไม่อาจบ่งปราม ช่มชู้ ยับยั้งการกระทำแก่ผู้ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพซึ่งมีปัจจัยเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อจากการถูกทำร้ายร่างกายหรือจิตใจได้ง่ายกว่าคนทั่วไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ควรกำหนดเหตุเพิ่มโทษความผิดฐานทำร้ายผู้อื่นที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพ อีกทั้งยังต้องพึงพาผู้กระทำความผิดในการดำรงชีพ ให้ต้องระวางโทษหนักกว่าทำร้ายผู้อื่นกรณีธรรมดา ทั้งนี้ โดยไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และเป็นหลักประกันการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม อีกทั้งเพื่อข่มขู่ยับยั้งและลดการกระทำความผิดซ้ำให้กับบุคคลที่รัฐต้องปกป้องเป็นพิเศษ

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยในการกำหนดเหตุเพิ่มโทษเกี่ยวกับตัวถูกระทำตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 296 ประกอบมาตรา 289
- 2) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบผลกระทบจากความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่นำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำมากำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษตามกฎหมายของประเทศไทย และต่างประเทศ
- 3) เพื่อศึกษาหาแนวทางในการปรับปรุงบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาโดยกำหนดเหตุเพิ่มโทษความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยคำนึงถึงตัวผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีความเป็นมาและเหตุผล ตลอดจน ปัจจัยในการกำหนดเหตุการณ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นของประเทศไทย และต่างประเทศเพื่อรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์หาข้อสรุปและแนวทาง ในการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมตรงกับ เจตนารมณ์ของกฎหมายและสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

4. ทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

บุคคลเมื่อมีความรับผิดชอบแล้วก็ย่อมจะต้องถูกลงโทษ การลงโทษทางอาญาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพย่อมนำมาซึ่งความสงบสุข ให้บังเกิดขึ้นในสังคม ทั้งในเชิงข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) มิให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีก อันเป็นวัตถุประสงค์หลักสำคัญของการลงโทษให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม (Crime control)

4.1 หลักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย (Human Right)

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่ถือว่าผู้ทรงสิทธิ คือ มนุษย์ทุกคน ดังนั้น การเกิดขึ้นของสิทธิมนุษยชนจึงเริ่มจากแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมกับ สิทธิโดยกำเนิด ที่เหมือนกัน ถูกสร้างมาอย่างเท่าเทียมกัน สิทธิแห่งความเป็น มนุษย์ที่ติดตัวมนุษย์แต่ละคนมานั้นเป็นสิ่งที่เป็นสากลไม่สามารถจำหน่ายโอน และไม่สามารถแบ่งแยกได้ กล่าวคือ เป็นสิทธิที่ติดตัวคนทุกคนมาแต่เกิด ไม่สามารถ ถ้ายโอนให้แก่กันได้อยู่เหนือกฎหมายและอำนาจใด ๆ ของรัฐทุกรัฐ สิทธิเหล่านี้ ได้แก่ สิทธิในชีวิต ห้ามฆ่าหรือทำร้าย อีกทั้งเป็นสิทธิที่ต้องได้รับการรับรอง ในรูปของกฎหมายหรือต้องได้รับการคุ้มครองโดยรัฐบาล ได้แก่ การได้รับความคุ้มครองความเสมอภาคของหญิงชาย สิทธิเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและ คนพิการ (Department of Rights and Liberties Protection, 2015, pp. 67-75)

โดยสิทธิมนุษยชนระดับที่สองนี้ต้องเขียนรับรองไว้ในกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญ หรือแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐของแต่ละประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 27 บัญญัติเพื่อเป็นหลักประกันว่า คนทุกคนที่อยู่ในรัฐนั้นจะได้รับความคุ้มครองชีวิต ร่างกาย ความเป็นอยู่ ให้มีความเหมาะสมแก่ความเป็นมนุษย์ ดังนั้น มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่ เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทเหยื่ออาชญากรรมที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ

นักอาชญาวิทยาที่มีชื่อว่า สตีเฟ่น ชาฟเฟอร์ (Stephen Schafer) มีความเห็นว่าตามทฤษฎีเหยื่ออาชญากรรมนั้น ตัวเหยื่ออาชญากรรมที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ (Biologically Weak Victim) ได้แก่ เด็ก คนป่วยเจ็บ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ ผู้มีจิตบกพร่อง ผู้พิการ ผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ สมาชิกในครอบครัว ตลอดจนผู้มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน เป็นต้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมต่อการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมได้ง่ายกว่าคนปกติทั่วไป เพราะความอ่อนแอประการบางตามสภาพทางชีวภาพ (Schafer, 1967, pp.18-19) ดังนั้น ในทางการศึกษาอาชญาวิทยาจึงช่วยในการหาต้นตอ และคาดการณ์ถึงแนวโน้มของการเกิดอาชญากรรม และกระตุ้นให้หน่วยงานของรัฐหาแนวทางในการกำหนดทิศทางคุ้มครองและป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดกับกลุ่มผู้ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพที่มีความเปราะบางทั้งทางร่างกายและจิตใจ ให้พ้นจากเงื้อมมือของอาชญากร (Chutinun, 2023, p. 112) ซึ่งควรได้รับการปกป้องคุ้มครองเป็นพิเศษ โดยไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมเพื่อนำพาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยให้บังเกิดขึ้นในสังคม

4.3 แนวคิดในการกำหนดความผิดอาญา

แนวคิดในการกำหนดความผิดอาญามีขึ้นเพื่ออธิบายว่าการกระทำใดควรเป็นความผิดอาญา ซึ่งแต่เดิมปัจจัยในการกำหนดความผิดอาญาใช้เหตุผลในทางศีลธรรมเป็นหลัก (Chutinun, 2023, p. 164) แต่ในปัจจุบันแนวคิดในการกำหนดความผิดอาญาจะพิจารณาไปที่ความสงบเรียบร้อยของสังคม (Srisanit, 2016, p. 21) โดยการกระทำใดเป็นความผิดอาญาสามารถกำหนดแนวทางพิจารณาไว้ 6 ประการดังนี้ (Packer, 1968, p. 296) 1) การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่ชนส่วนใหญ่ว่าเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และคนส่วนมากไม่ให้อภัยแก่การกระทำเช่นนั้น 2) ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาแล้วจะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ 3) การปราบปรามการกระทำเช่นนั้นจะไม่มีผลให้ความถูกต้องของสังคมลดลง 4) หากกำหนดเป็นความผิดอาญาแล้วการบังคับกฎหมายอาญาจะต้องเสมอภาค 5) การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวต้องไม่เกินขีดความสามารถทั้งปริมาณและคุณภาพ 6) ไม่มีมาตรการอื่นที่เหมาะสมและสมเหตุผลแล้วนอกจากจะกำหนดให้เป็นความผิดอาญา อย่างไรก็ตาม มีแนวคิดทางนิติเศรษฐศาสตร์ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่นำหลักพื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์มาอธิบายว่า พฤติกรรมใดควรเป็นความผิดอาญาควรพิจารณาจากประโยชน์สังคม (social benefits) และต้นทุนสังคม (social cost) เป็นสำคัญ แนวคิดนี้สนับสนุนให้รัฐกำหนดความผิดอาญาก็ต่อเมื่อการกระทำนั้นสร้างต้นทุนให้กับสังคม คือ การกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นกับสังคมมากกว่าสังคมได้ประโยชน์ (Srisanit, 2016, p. 22) โดยเฉพาะการทำร้ายผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้งยังต้องพึ่งพาผู้กระทำในการดำรงชีพ เพราะเป็นเด็ก คนป่วยเจ็บ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ ผู้ป่วยโรคจิตเวช ผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ ผู้ที่อยู่ในภาวะไม่สามารถรู้ผิดชอบ ผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งต้องพึ่งพาผู้กระทำความผิดในการดำรงชีพ ไม่ว่าจะเป็นอยู่ในความดูแลของผู้ปกครอง ผู้รับดูแล โรงพยาบาลศูนย์การแพทย์

สถานพยาบาล สถานสงเคราะห์ สถานรับดูแล สถานที่ควบคุมดูแลของทางราชการ หรือเอกชน เป็นต้น ซึ่งลักษณะของการกระทำดังกล่าวสังคมไม่ได้ประโยชน์ แต่สังคมกลับได้รับความเสียหายอย่างมากจากการกระทำนั้น การกระทำดังกล่าว จึงมีความสมควรถูกกำหนดให้ลักษณะของการกระทำเป็นความผิดอาญาและต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายผู้อื่นกรณีธรรมดาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295

4.4 แนวคิดในการกำหนดโทษทางอาญา

4.4.1 หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย ถือว่าเป็นหลักประกันในกฎหมายอาญา ซึ่งกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติ และการบัญญัติกฎหมายอาญาต้องมีความชัดเจนแน่นอน ซึ่งหลักประกันในกฎหมายอาญาในภาษาละติน (Latin) เรียกว่า “Nullum crimen, nulla poena sine lege” โดยหลักกฎหมายอาญานี้อธิบายถึงเนื้อหาของหลักประกันในกฎหมายอาญามีหลักสำคัญ 3 ประการ ดังนี้ (Na Nakorn, 2017, p. 85) ประการแรก การลงโทษต้องมีกฎหมาย ประการที่สอง การลงโทษต้องขึ้นกับการมีอยู่ของการกระทำ และประการที่สาม โทษที่จะลงต้องเป็นโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ดังนั้นหลักไม่มีความผิด หลักไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย จึงเป็นหลักประกันที่สำคัญในกฎหมายอาญาของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law system) ที่ยืนยันว่า รัฐจะลงโทษบุคคลโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ในขณะกระทำความผิดนั้นไม่ได้ซึ่งรับรองไว้ตามมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา

4.4.2 หลักการลงโทษที่ได้สัดส่วน

แนวคิดเรื่องหลักการลงโทษที่ได้สัดส่วนเหมาะสมกับความผิด มีทฤษฎีที่สนับสนุนแนวคิดและหลักการนี้ ดังนี้

1) ทฤษฎีเจตจำนงอิสระ (Free Will Theory) ทฤษฎีนี้ ถือว่ามนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระและมนุษย์มีอิสระในการเลือกกระทำสิ่งใด ๆ

ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์ ทฤษฎีนี้จึงมีแนวคิดว่าการพิจารณาบทลงโทษผู้กระทำความผิดมีความเหมาะสมกับลักษณะความผิด (Omoregie, 2015, pp. 3-5) คือ การลงโทษต้องไม่มากจนมีลักษณะโหดร้ายทารุณ หรือไม่น้อยเกินไปจนทำให้ผู้กระทำความผิดคิดว่าคุ้มค่าที่จะได้ผลประโยชน์จากการกระทำความผิดหรือประกอบอาชญากรรมนั้น ดังนั้น ทฤษฎีเจตจำนงอิสระจึงเป็นทฤษฎีที่มีแนวคิดสนับสนุนหลักการกำหนดโทษทางอาญาที่ต้องพิจารณาถึงหลักความได้สัดส่วน (Chutinun, 2023, pp. 236-237) คือ การกำหนดโทษทางอาญาต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของอาชญากรรมนั้นด้วย

2) ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarian Theory) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดจริยธรรมทางสังคมว่า การออกกฎหมายอาญาต้องให้สอดคล้องกับกฎธรรมชาติโดยต้อง “คำนึงถึงประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในสังคมเป็นสำคัญ” ทฤษฎีนี้เชื่อว่า กฎธรรมชาติ 2 ประการ ประการหนึ่งคือ “ความพึงพอใจ” (Pleasure) และอีกประการหนึ่งคือ “ความเจ็บปวด” (Pain) กฎธรรมชาติทั้งสองประการนี้จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์เสมอ (Bentham, 1907, pp. 1-3)

ดังนั้น ก่อนที่มนุษย์จะตัดสินใจทำอะไรก็ต้องนำกฎธรรมชาติสองประการนี้มาชั่งน้ำหนักก่อนลงมือกระทำเสมอ เช่นเดียวกับการประกอบอาชญากรรม ถ้าผู้กระทำความผิดเห็นว่าการประกอบอาชญากรรมมีความคุ้มค่าได้รับประโยชน์มากกว่า อาชญากรก็จะเลือกประกอบอาชญากรรมนั้น ดังนั้น ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarian Theory) จึงนำเสนอแนวคิดเรื่องความสุขหรือความพึงพอใจ (Pleasure) และความทุกข์หรือความเจ็บปวด (Pain) มาใช้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญาว่าต้องได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของอาชญากรรม (Chutinun, 2023, pp. 219-220) นั่นด้วย

3) ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrace Theory) ทฤษฎีนี้เป็นแนวคิดของซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) และเจรีมี เบนธัม (Jeremy Bentham) เป็นนักอาชญาวิทยาผู้ทรงอิทธิพลในศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นผู้คิดค้น

ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Chutinun, 2023, pp. 220-221) โดยทฤษฎีข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) นี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (Chutinun, 2023, pp. 224-225) ประการแรก เป็นการข่มขู่ยับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence) เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าเอาเยี่ยงอย่าง และประการที่สอง เป็นการข่มขู่ยับยั้งแบบพิเศษ (Special Deterrence) สำหรับตัวผู้กระทำความผิด หรืออาชญากรเอง ให้เกิดความเกรงกลัวและสำนึกผิดให้กลับตัวเป็นคนดี และไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก อันเป็นวัตถุประสงค์ หลักสำคัญของการลงโทษให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกัน และควบคุมอาชญากรรม (Crime control)

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดแล้วจะต้องบัญญัติบทระวางโทษทางอาญาไว้ด้วย โดยการกำหนดโทษทางอาญาควรเป็นไปตามหลักความยุติธรรมได้สัดส่วน (Proportional Justice) ซึ่งหมายความว่า โทษทางอาญาต้องได้สัดส่วน (Proportion) กับความร้ายแรงของความผิด (Severity of the crime) ดังนั้น ในการกำหนดโทษจึงต้องคำนึงถึงฐานความผิดซึ่งพิจารณาในด้านภาวะวิสัยเป็นหลัก

4.5 แนวคิดในการกำหนดเหตุเพิ่มโทษ

แนวคิดและหลักการลงโทษทางอาญาก็เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และประกันผลประโยชน์ของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ในแต่ละฐานความผิดย่อมมีบทลงโทษที่มีความรุนแรงแตกต่างกันไปซึ่งขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำหรือผลของการกระทำ ดังนั้น สัดส่วนของโทษจึงมีความเกี่ยวข้องกับลักษณะหรือพฤติการณ์ของการกระทำที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น อนึ่ง เหตุเพิ่มโทษ หรือเหตุลดโทษไม่ได้มีบัญญัติบทนิยามความหมายไว้ในประมวลกฎหมายอาญา เมื่อพิจารณากฎหมายอาญาของต่างประเทศก็ไม่ได้นิยามความหมายคำว่า “เหตุลดโทษ” ไว้เช่นเดียวกัน แต่มีความหมายตามพจนานุกรม Black’s Law ได้อธิบายว่า “เหตุลดโทษ” (Black, 1990, p. 65) หมายถึง พฤติการณ์ประกอบการกระทำความผิดอาญาอันมีผลทำให้ความผิดหรือ

ความเสียหายมีความร้ายแรงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม นักนิติศาสตร์ไทยศาสตราจารย์ จิตติ ตึงศภัทัย ได้อธิบายความของ “เหตุฉกรรจ์” ว่าหมายถึง เหตุเพิ่มโทษหรือเหตุที่ทำให้รับโทษหนักขึ้น (Tingsaphat, 1989, p. 2085) อนึ่ง แนวความคิดในการรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุฉกรรจ์เป็นแนวคิดในการรับโทษหนักขึ้นตามพฤติการณ์หรือเหตุจงใจ (Tingsaphat, 1989, p. 2203) ดังนั้น “เหตุฉกรรจ์” จึงเป็น “เหตุเพิ่มโทษ” ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดรับโทษหนักขึ้นจากบทบัญญัติพื้นฐาน ซึ่งแนวคิดนี้ความหนักเบาของโทษจะกำหนดตามความร้ายแรงของอันตรายของการกระทำความผิด และเหยื่อผู้ถูกกระทำ อันเป็นแนวคิดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้แค้นทดแทน ช่มชู้ยับยั้ง และป้องกันอาชญากรรมอันเป็นการตอบแทนความร้ายแรงของการกระทำความผิดตามแนวคิดของสำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม (Classical School of Thought of Criminology) (Chutinun, 2023, p. 108) อย่างไรก็ตาม แม้ปัจจุบันการลงโทษจะมุ่งไปแนวทางเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าความรู้สึกของคนส่วนใหญ่ในสังคมต้องการให้อาชญากรได้รับโทษหนักเท่ากับความร้ายแรงของอาชญากรรม กฎหมายจึงไม่อาจละเลยวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทน (Retribution) และการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) และป้องกันอาชญากรรมลงได้ (Crime Prevention) โดยจะใช้มาตรการต่าง ๆ ควบคู่กันไปอย่างเหมาะสม ประกอบกับในสภาวะการณ์ของสังคมไทยปัจจุบัน สถิติการก่ออาชญากรรมมีแนวโน้มสูงขึ้นและทวีความรุนแรงในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ประมวลกฎหมายอาญาของไทยควรกำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายต่อผู้ที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพซึ่งมีความเปราะบางทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ อีกทั้งยังต้องพึ่งพาผู้กระทำในการดำรงชีพต้องรับโทษหนักขึ้นอันเป็นแนวคิดหลักของกฎหมายอาญาอันเป็นเครื่องมือในการรักษาความสงบเรียบร้อยและหลักประกันการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม

4.6 หลักพื้นฐานในการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย

หลักพื้นฐานในการบัญญัติเหตุเพิ่มโทษจะถูกบัญญัติในลักษณะของ “บทบรรจง” มีลักษณะดังนี้ (Wajanasawat, 2003, pp. 16-19) (1) บทบรรจงจะต้องมีพื้นฐานความผิดมาจากบทธรรมดา กล่าวคือ ต้องมีองค์ประกอบความผิดเช่นเดียวกับบทธรรมดา เพียงแต่พฤติการณ์ประกอบความผิดนั้นมีความร้ายแรงมากขึ้น (2) บทบรรจงจะต้องเป็นบทกฎหมายที่กำหนดให้มีโทษสูงขึ้นตามพฤติการณ์ประกอบกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงมากขึ้นจากบทธรรมดา อย่างไรก็ตามการบัญญัติ “บทบรรจง” ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) บทบัญญัติที่เป็นบทบรรจงกับบทธรรมดาอยู่ในมาตราเดียวกัน เช่น ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราผู้อื่น บทธรรมดา คือ มาตรา 276 วรรคแรก และบทบรรจง คือ มาตรา 276 วรรคสอง และวรรคสาม เป็นต้น (2) บทบัญญัติที่เป็นบทบรรจงที่แยกออกจากบทธรรมดาเป็นอีกมาตราหนึ่ง เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น บทธรรมดา คือ มาตรา 288 และบทบรรจง คือ มาตรา 289 ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น บทธรรมดา คือ มาตรา 295 และบทบรรจง คือ มาตรา 296 เป็นต้น ดังนั้น ความรับผิดที่เป็นเหตุเพิ่มโทษหรือบทบรรจง ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยมีแนวคิดว่าจะต้องมีพื้นฐานมาจากบทธรรมดา เพียงแต่ข้อเท็จจริงประกอบความผิดนั้นมีความร้ายแรงมากขึ้น ดังนั้น ถ้าการกระทำไม่เป็นความผิดตามบทธรรมดาแล้ว ก็ย่อมไม่ต้องรับผิดตามบทบรรจง

4.7 ความเป็นมาและแนวคิดในการกำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามกฎหมายไทย

การกำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นของไทยเริ่มต้นจากกฎหมายที่เรียกว่า “มังรายศาสตร์” (Boonchelemwipas, 1999, p. 63) โดยพระเจ้ามังรายกษัตริย์ล้านนา ประมาณพุทธศักราช 1835 ซึ่งปรากฏในฉบับ

กฎหมายลักษณะวิวาท (ด่ากันตีกัน) บัญญัติความผิดต่อร่างกายโดยกำหนดความผิดเป็นลำดับขั้นตามลักษณะของการทำร้าย ซึ่งหากเป็นการทำร้ายร่างกายธรรมดา ผู้ลงมือกระทำต้องไต่เบี้ย 5,5000 เบี้ย และหากเป็นการทำร้ายด้วยอาวุธ ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น (Na Nakhon, 1978, pp. 34-36) การกำหนดเหตุเพิ่มโทษในกฎหมายของพระเจ้ามังรายศาสตร์ยังไม่มีความสลับซับซ้อนมีเพียงเหตุปัจจัยที่คำนึงถึงความชั่วร้ายและความร้ายแรงของลักษณะและวิธีการกระทำเท่านั้นมากำหนดเป็นบทลงโทษ ต่อมาเมื่อ “กฎหมายตราสามดวง” กำเนิดขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก (Silpakorn, 1978, p. 3) ปรากฏว่ามีบทบัญญัติความผิดต่อร่างกายในพระไอยการลักษณะวิวาทตีดา การทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน (Silpakorn, 1978, p. 419) และมีการบัญญัติคุ้มครองบุคคลบางประเภทไว้ เช่น พ่อตาแม่ยาย दाตีลูกเขย หรือลูกเขย दाตีพ่อตาแม่ยาย ลูกสะใภ้ दाตีพ่อว่าแม่ว่า เมียนหลวง दाตีเมียนน้อย เมียนน้อย ตีเมียนหลวง ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา ทำร้ายซึ่งกันและกัน พี่เมีย น้องเขย ทำร้ายซึ่งกันและกัน (Langkat, 1963, p. 187) หากเป็นกรณีทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้รับอันตรายสาหัสจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น (Thammasat University and Political Science, 1986, pp. 394-395) รวมถึงการทำร้ายต่อเด็กทารก (Langkat, 1963, p. 188) หญิงมีครรภ์ (Langkat, 1963, p. 192) นายจ้างหรือเจ้านายในเรือนเบี้ย (Langkat, 1963, p. 198) และสมณพราหมณ์ ที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นอีก (Langkat, 1963, p. 199) ต่อมา ในสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิรูปกฎหมายไทยตามแบบอย่างหลักกฎหมายของประเทศตะวันตก พระองค์ทรงตัดสินใจเลือกระบบประมวลกฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมายในภาคพื้นทวีปยุโรป (Civil Law System) เป็นหลักในการปฏิรูปกฎหมายโดยมีนายยอร์ช ปาดู เป็นผู้มืบทบาทสำคัญในการร่างประมวลกฎหมายอาญาระบบแรกของไทย เรียกว่า “กฎหมายลักษณอาญา รัตนโกสินทร ศก 127” (Likhitwatthanakun, 2003, p. 93) และให้ใช้กฎหมายลักษณอาญานี้เป็นกฎหมายตั้งแต่ 21 กันยายน รัตนโกสิ

นทร ศก 127 เป็นต้นไปเป็นไปตามราชกิจจานุเบกษา เล่ม 25 ฉบับพิเศษ วันที่ 1 มิถุนายน รัตนโกสินทร์ ศก 127 อนึ่ง กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้บัญญัติความผิดฐานประทุษร้ายแก่ร่างกายไว้ในมาตรา 254 อันเป็นบทบัญญัติพื้นฐานของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นและฐานประทุษร้ายแก่ร่างกาย โดยมีเหตุเพิ่มโทษหรือเหตุลดโทษไว้ในมาตรา 255 อันเป็นเหตุให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้นตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 254 และมาตรา 255 และมาตรา 250 (Chanthom, 2010, pp. 111-115) ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน โดยมีบทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นอันมีบทลดโทษไว้ในมาตรา 295 และความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่เป็นบทลดโทษไว้ในมาตรา 296 ต่อมา แม้จะมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาอยู่หลายครั้งก็ตาม ซึ่งล่าสุดได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2565 หากแต่ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 และความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่เป็นบทลดโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรา 296 นั้นก็ไม่ได้รับการแก้ไขแต่อย่างใด และเมื่อพิจารณาเหตุเพิ่มโทษ หรือ บทลดโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับในปัจจุบัน คือ มาตรา 296 จะเห็นได้ว่า เกิดจากปัจจัยหลัก 3 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยแรก คือ การกำหนดเหตุเพิ่มโทษที่คำนึงถึงตัวบุคคลที่ถูกทำร้าย (Satchawanich, 1971, p. 59) ได้แก่ การทำร้ายบุพการี ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289(1) การทำร้ายเจ้าพนักงานตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (2) และการทำร้ายผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงาน ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (3) ปัจจัยที่สอง คือ ปัจจัยในการกำหนดเหตุเพิ่มโทษที่คำนึงถึงลักษณะของการกระทำ (Na Nakhon, 2016, pp. 129-130) ซึ่งปัจจัยนี้จะคำนึงถึงความชั่วร้ายและความร้ายแรงของลักษณะและวิธีการกระทำ (Satchawanich, 1971, p. 59) ได้แก่ การทำร้ายผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามมาตรา 296

ประกอบมาตรา 289 (4) และการทำร้ายผู้อื่นโดยทรมาน หรือโดยกระทำความรุนแรง โหดร้าย ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (5) ปัจจัยที่สาม คือ การกำหนดเหตุเพิ่มโทษที่เป็นจุดมุ่งหมายทางอาญากรรม (Na Nakhon, 2016, p. 131) ได้แก่ การทำร้ายผู้อื่นเพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการที่จะกระทำความผิดอย่างอื่น ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (6) และการทำร้ายผู้อื่นเพื่อจะเอาหรือเอาไว้ซึ่งผลประโยชน์อันเกิดแก่การที่ตนได้กระทำความผิดอื่น เพื่อปกปิดความผิดอื่นของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำให้ ตามมาตรา 296 ประกอบมาตรา 289 (7) ดังนั้น เมื่อความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นประกอบด้วยเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 296 อันเป็น “บทจักรจ” ของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 295 มีพื้นฐานของการครอบงำประกอบที่กฎหมายบัญญัติทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน เช่นเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 295 และเพิ่มเติมเหตุเพิ่มโทษต่าง ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ นั่น อันมีผลให้ผู้กระทำ ความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 62 วรรคท้าย (Chutinun, 2013, p. 401) กล่าวคือ ผู้กระทำ จะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยข้อเท็จจริงใด ผู้กระทำต้องรู้ข้อเท็จจริงนั้นด้วย จึงทำให้คุณธรรมทางกฎหมาย (Na Nakhon, 2010, p. 93) ของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 296 นี้เป็นอย่างเดียวกับคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 295 คือ การคุ้มครองความปลอดภัยในร่างกายของบุคคล (Na Nakhon, 2016, pp. 169-170) เมื่อพิจารณาการกำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นปัจจุบัน ยังมีข้อจำกัดไม่ครอบคลุมถึงการทำร้ายผู้ถูกกระทำที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพ ซึ่งมีความเปราะบางทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ อีกทั้งยังต้องพึ่งพาผู้กระทำความผิดในการดำรงชีพ จึงทำให้ผู้ถูกกระทำตกอยู่ภายใต้อำนาจของผู้กระทำความผิด และไม่สามารถปกป้องตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายที่เกิดจากการทำร้ายของผู้ที่มีอำนาจ

เหนือซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดได้ทัดเทียมกับบุคคลทั่วไป ดังนั้น เพื่อให้ผู้ที่ถูกทำร้าย ซึ่งเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษ อีกทั้ง อาชญากรรมมักเป็นเรื่องของโอกาส เพื่อจำกัดโอกาสของผู้กระทำความผิด จึงควร กำหนดให้การทำร้ายร่างกายผู้ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ อีกทั้งต้องพึงพา ผู้กระทำความผิดในการดำรงชีพ เป็นเหตุเพิ่มโทษ คือเป็นบทลงโทษต่างหาก จากความผิดฐานทำร้ายร่างกายอันเป็นบรรทัดฐานที่เป็นเพียงความผิดพื้นฐาน เท่านั้น

5. ผลการวิจัย

5.1 การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยในการกำหนดเหตุเพิ่มโทษเกี่ยวกับตัวผู้ถูกกระทำตามประมวลกฎหมายมาตรา 296 ประกอบ มาตรา 289

การกำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 296 ได้นำบทบัญญัติที่เป็นเหตุเพิ่มโทษตามมาตรา 289 มาใช้บังคับ โดยกฎหมาย มีเจตนารมณ์ต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษหนักขึ้นตามสัดส่วนของ ลักษณะความผิดโดยพิจารณาตามปัจจัยหลักที่นำมาเป็นเหตุเพิ่มโทษ ซึ่งมีปัจจัยอยู่ 3 ประการ ดังนี้ ปัจจัยประการแรก พิจารณาจากตัวผู้ถูกกระทำ กล่าวคือ ผู้ถูกกระทำอันได้แก่ “บุพการี” ซึ่งเป็นบุคคลที่รัฐให้การปกป้องคุ้มครองเป็นพิเศษ เพราะรัฐตระหนักโดยคำนึงถึงหลักศาสนาว่า บุพการีคือพรหมของบุตร ดังนั้น บุตรจึงควรให้ความเคารพและกตัญญูรู้คุณ หรือ “เจ้านักงาน” หรือ “ผู้ช่วยเหลือ เจ้านักงาน” ในการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย รัฐก็ให้การปกป้อง คุ้มครองเป็นพิเศษเช่นกัน เพราะรัฐต้องการคุ้มครองการใช้อำนาจรัฐจากการที่ เจ้านักงานปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมาย หรือคุ้มครองบุคคลซึ่งทำประโยชน์ ให้แก่รัฐอันเป็นการปกป้องรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ปัจจัยประการที่สอง

พิจารณาถึงลักษณะของการกระทำที่แสดงถึงความชั่วร้ายของผู้กระทำ ได้แก่ “ไตร่ตรองไว้ก่อน” หรือ “กระทำการทรมานหรือทารุณโหดร้าย” เป็นการพิจารณาในส่วนขององค์ประกอบภายในเกี่ยวกับผู้กระทำซึ่งแสดงถึงความชั่วร้ายของผู้กระทำอันแสดงออกมาถึงลักษณะและวิธีการที่รุนแรง ปัจจัยประการที่สามพิจารณาจากจุดมุ่งหมายของการกระทำความผิด คือ “เพื่อเตรียมการ หรือเพื่อความสะดวกในการกระทำความผิดอย่างอื่นหรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่น” อันเป็นการแสดงจุดมุ่งหมายของการประกอบอาชญากรรมอย่างใดก็ได้ การกำหนดเหตุฉกรรจ์ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเมื่อพิจารณาจาก “ตัวผู้ถูกระทำ” ประมวลกฎหมายอาญาคู่มือกรมเฉพาะผู้ถูกระทำที่เป็นบุพการี เจ้านักงานหรือผู้ช่วยเหลือเจ้านักงานในการที่เจ้านักงานปฏิบัติหน้าที่โดยชอบเท่านั้น ซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึง ผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพที่มีความอ่อนแอประการบาง ทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ อีกทั้งยังต้องพึงพาผู้กระทำในการดำรงชีพเพราะ เป็นเด็ก คนป่วยเจ็บ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ ผู้ป่วยโรคจิตเวช ผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ ผู้พิการ ผู้ที่อยู่ในภาวะไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งมักตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้ายจากผู้รับดูแลความเป็นอยู่ตามกฎหมาย หรือความเป็นจริง หรือผู้รับดูแลในสถานสงเคราะห์ หรือสถานที่รับดูแลเอกชน หรือโรงพยาบาล หรือศูนย์การแพทย์ สถานพยาบาล สถานที่ความคุ้มครองของทางราชการ หรือเอกชน เป็นต้น ซึ่งผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพมีความอ่อนแอประการบางทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ อีกทั้งยังต้องพึ่งพาผู้กระทำความผิดในการดำรงชีพนั้น ไม่สามารถปกป้องตนเองได้ดีและมักตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมได้ง่ายกว่าบุคคลทั่วไป

ฉะนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ควรกำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยคำนึงถึงการคุ้มครอง “ผู้ถูกระทำ” ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ ซึ่งบุคคลดังกล่าวมักอยู่ในสถานะที่ไม่สามารถปกป้องตนเองชัดเจนหรือหลีกเลี่ยงให้พ้นจากการถูกทำร้ายได้ เพราะตนเองต้องพึ่งพาผู้กระทำความผิดในการ

ดำรงชีวิต ประมวลกฎหมายอาญาจึงควรบัญญัติให้ผู้ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ เพื่อความเหมาะสมเป็นธรรมในการตอบสนองด้านมนุษยธรรม และสิทธิที่จะมีความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายอย่างมีศักดิ์ศรี ตลอดจนช่วยป้องกันการได้รับผลกระทบและสร้างความมั่นใจถึงการเคารพต่อสิทธิของพวกเขาที่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้อย่างเป็นธรรม ทั้งนี้เพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) เพื่อให้ผู้อื่นเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าเอาเยี่ยงอย่าง ตลอดจนเพื่อให้ตัวผู้กระทำความผิด หรืออาชญากรเองเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก อันเป็นวัตถุประสงค์ หลักสำคัญของการลงโทษให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม (Crime control)

5.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทลงโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่น่าปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกกระทำกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษตามกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ

กฎหมายอาญาของต่างประเทศมีการบัญญัติบทลงโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายไว้เช่นเดียวกับกฎหมายไทย อย่างไรก็ดี บทลงโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายอาจมีความแตกต่างกันตามระบบกฎหมายตามลักษณะของวัฒนธรรมและสังคมของแต่ละประเทศ ซึ่งผู้วิจัยขอศึกษาบทลงโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่น่าปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกกระทำมาเป็นมากำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common Law System) ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และมลรัฐแคลิฟอร์เนีย และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil Law System) ได้แก่ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศเวียดนาม ดังนี้

5.2.1 วิเคราะห์บทกรณีในความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่นำ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระงับกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษตามกฎหมายของ ต่างประเทศ

1) ประเทศใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

ประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐเท็กซัส ประมวลกฎหมายอาญาของ มลรัฐเท็กซัส (Texas Penal Code 1974) ได้กำหนดเหตุเพิ่มโทษที่พิจารณาปัจจัย จากตัวผู้ถูกระงับในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ดังนี้ Texas Penal Code- PENAS22.04 (Schonrock, 2023) (1) การทำร้ายร่างกายเด็ก ประมวลกฎหมาย อาญาของมลรัฐเท็กซัส กำหนดว่า การทำร้ายร่างกายเด็กอายุไม่เกินสิบสี่ปี จนได้รับบาดเจ็บ ต้องได้รับโทษในชั้น Felony of the First Degree กล่าวคือ ต้อง ระวังโทษจำคุกไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ต้องไม่เกินเก้าปี ซึ่งตามปกติ ความผิดฐานทำร้ายร่างกายธรรมดาต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับ ไม่เกินสี่พันดอลลาร์ (2) การทำร้ายร่างกายผู้สูงอายุ ประมวลกฎหมายอาญาของ มลรัฐเท็กซัส กำหนดว่า การทำร้ายร่างกายผู้สูงอายุ คือ บุคคลที่อายุหกสิบห้าปี หรือกว่านั้นจนได้รับบาดเจ็บ ต้องระวังโทษจำคุกไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่เกินเก้าปี (3) การทำร้ายร่างกายผู้ซึ่งช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ประมวลกฎหมายอาญาของ มลรัฐเท็กซัส กำหนดว่า การทำร้ายร่างกายผู้ซึ่งช่วยเหลือตัวเองไม่ได้จนได้รับ บาดเจ็บ ต้องระวังโทษจำคุกไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่เกินเก้าปี อนึ่ง ประมวล กฎหมายอาญาของมลรัฐเท็กซัส มาตรา 243.25 (JUSTIA, 2003) กำหนดว่า การทำร้ายร่างกายผู้สูงอายุจนได้รับบาดเจ็บ ต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันดอลลาร์ซึ่งมีโทษหนักกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณี ธรรมดาซึ่งต้องระวังโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนตามมาตรา 243 (Schonrock, 2023)

จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในมลรัฐเท็กซัส และมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยของ “ตัวผู้ถูกระงับ” ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ ซึ่งอ่อนแอเพราะบางทั้งทางร่างกาย

หรือจิตใจนั้นมีความสามารถในการปกป้องตนเองได้น้อยกว่าหรืออาจจะปกป้องตนเองไม่ได้เลย จึงมักตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้ายร่างกายได้ง่ายกว่าคนทั่วไป ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกาทั้งในมลรัฐเท็กซัสและมลรัฐแคลิฟอร์เนีย จึงได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา โดยกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษที่เป็นบทบรรณาการต่างหากจากบทธรรมดา

2) ประเทศในระบกกฏหมายซีวิลลอว์

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประมวลกฎหมายอาญาสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (German Penal Code 1993) มีบทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดาไว้ในมาตรา 223 และกำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นไว้ในมาตรา 225 (1) หากเป็นการกระทำต่อบุคคลที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ หรือบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลที่ผู้กระทำต้องมีหน้าที่ดูแล หรือด้วยอาชีพหรือตามสัญญา ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี (Bohlander, 2010)

จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยพิจารณาปัจจัยจาก “ตัวผู้ถูกกระทำ” ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพทั้งทางร่างกายหรือจิตใจและตนต้องพึ่งพาผู้กระทำความผิดในการดำรงชีวิต เพราะเป็นบุคคลในครอบครัว หรือบุคคลที่ผู้กระทำต้องมีหน้าที่ดูแล หรือด้วยอาชีพหรือตามสัญญา เพื่อเป็นการให้ความคุ้มครองเป็นพิเศษ จึงกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษที่เป็นบทบรรณาการของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา

ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (The French Penal Code 1810) แก้ไขปรับปรุง Nouveau The French Penal Code 1994 (University of Cambridge, 2005) โดยมาตรา 222-3 ได้กำหนดเหตุเพิ่มโทษที่พิจารณาปัจจัยของตัวผู้ถูกกระทำในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

มีดังนี้ (EQUAL RIGHT TRUST, 2005) (1) การทำร้ายเด็กอายุต่ำกว่าสิบห้าปี บริบูรณ์ (2) การทำร้ายผู้ที่อ่อนแอเพราะอายุ ความป่วยเจ็บทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ ความพิการ หญิงมีครรภ์ ซึ่งความอ่อนแอสามารถเห็นประจักษ์และผู้กระทำความผิดรู้ข้อเท็จจริงนั้น (3) การทำร้ายร่างกายบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายหรือตามความเป็นจริง หรือผู้รับบุตรบุญธรรม (4) การทำร้ายร่างกายเจ้าหน้าที่รัฐ (5) การทำร้ายร่างกายคู่สมรส หรือผู้สืบสันดานโดยตรง หรือสมาชิกในครอบครัว เพราะเหตุมีหน้าที่จะต้องดูแล (6) การทำร้ายร่างกายพนักงานขนส่งมวลชนหรือผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ (7) การทำร้ายร่างกายพยาน หรือผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรม (8) การทำร้ายร่างกายคู่หมั้น พบว่า บทบัญญัติความผิดฐานฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นกำหนดเหตุเพิ่มโทษไว้ในมาตรา 222-3 ซึ่งกฎหมายกำหนดว่าผู้กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 222-1 หากเข้ากรณีหนึ่งกรณีใดตาม (1)-(8) ดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะการทำร้ายสมาชิกในครอบครัว เพราะเหตุมีหน้าที่ดูแล ผู้กระทำจะต้องรับโทษหนักขึ้นโดยกฎหมายระวางโทษจำคุกถึงยี่สิบปีตามมาตรา 222-3 ซึ่งต่างจากการทำร้ายบุคคลทั่วไปซึ่งกฎหมายระวางโทษจำคุกเพียงสิบห้าปี และหากเป็นการกระทำต่อเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์และเด็กนั้นเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือตามความเป็นจริง หรือมาจากการรับเลี้ยงดูตามมาตรา 222-4 กำหนดให้ผู้กระทำความผิดนั้นต้องรับโทษหนักขึ้นไปอีก โดยกฎหมายระวางโทษจำคุกถึงสามสิบปี

จะเห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องปัจจัยเกี่ยวกับ “ตัวผู้ถูกระทำ” ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ อีกทั้งต้องพึ่งพาผู้กระทำในการดำรงชีวิต เนื่องจากผู้ถูกระทำมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้กระทำ จึงมักตกเป็นเหยื่อของการถูกทำร้ายร่างกายได้ง่ายกว่าผู้อื่น ประมวลกฎหมายอาญาประเทศฝรั่งเศสจึงได้นำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพ และถูกทำร้ายจากผู้ดูแลเนื่องจาก

เป็นสมาชิกในครอบครัว หรืออยู่ในความดูแลของผู้รับดูแล กำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษ โดยเป็นบทลงโทษของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา

ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประมวลกฎหมายอาญาเนเธอร์แลนด์

(Criminal Code of the Kingdom of Netherlands ค.ศ. 1881 amended, 2007) มีบทบัญญัติความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดาซึ่งกฎหมายระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี ตามมาตรา 300 (1), (4) และมีบทบัญญัติ กำหนดเหตุเพิ่มโทษที่พิจารณาปัจจัยจากตัวผู้ถูกกระทำในความผิดไว้ในมาตรา 304 (1) ดังนี้ หากทำร้ายร่างกายบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายคู่สมรส คู่ชีวิต บุตร หรือเด็กที่อยู่ในความปกครอง หรือเด็กที่อยู่ในความดูแลของผู้รับดูแล ผู้กระทำต้องรับโทษหนักกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้หนึ่งในสาม

จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาเนเธอร์แลนด์ กำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยพิจารณาปัจจัยจาก “ตัวผู้ถูกกระทำ” ที่เป็นสมาชิกในครอบครัวที่ต้องพึ่งพาในการดำรงชีวิต หรือเป็นผู้ที่มีความอ่อนแอเปราะบางเพราะเป็นเด็กที่อยู่ในความปกครอง หรืออยู่ความดูแลของผู้รับดูแล โดยผู้กระทำความผิดเป็นผู้ซึ่งผู้ถูกกระทำต้องพึ่งพาในการดำรงชีวิตต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา โดยกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษที่เป็นบทลงโทษต่างหากจากบทธรรมดา

ประเทศเวียดนาม ประมวลกฎหมายอาญาเวียดนาม (Vietnam

Penal Code 1999) มีบทบัญญัติกำหนดบทลงโทษของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นไว้ในมาตรา 104 วรรคแรก (d) ว่าหากผู้ถูกกระทำเป็นเด็ก หรือหญิงมีครรภ์ หรือคนชรา หรือคนอ่อนแอ หรือคนป่วยเจ็บ หรือคนที่ไม่สามารถปกป้องตัวเองได้ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปี แต่ไม่เกินเจ็ดปี ซึ่งเป็นบทลงโทษของความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดาโดยกฎหมายระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือน แต่ไม่เกินสามปี ตามมาตรา 104 วรรคแรกแห่งประมวลกฎหมายอาญาเวียดนาม (Vietnam Penal Code, 2022)

จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายอาญาเวียดนาม นำปัจจัย “ตัวผู้ถูกระทำ” ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งผู้ถูกระทำมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและผู้ถูกระทำต้องพึ่งพาผู้กระทำในการดำรงชีพ กำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษที่เป็นบทลงโทษต่างหากจากบทธรรมดา ดังนั้น ผู้กระทำผิดจึงต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดา

5.2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบบทลงโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่นำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดเหตุเพิ่มโทษตามกฎหมายของประเทศไทยและต่างประเทศ

ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยบัญญัติบทลงโทษของความผิดฐานทำร้ายร่างกาย โดยไม่ได้นำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ อีกทั้งเป็นผู้ซึ่งต้องพึ่งพาผู้กระทำในการดำรงชีพมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษแต่อย่างใด แต่เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาของต่างประเทศทั้งประเทศ ในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ได้แก่ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศเวียดนาม เห็นความสำคัญในการปกป้องคุ้มครองเหยื่ออาชญากรรมที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพตามทฤษฎีเหยื่ออาชญากรรม โดยประมวลกฎหมายอาญาของต่างประเทศกำหนดให้เป็นเหตุเพิ่มโทษ เนื่องจากเล็งเห็นว่าตัวผู้ถูกระทำมีความอ่อนแอทางชีวภาพทั้งทางร่างกายหรือจิตใจ เพราะเป็นเด็ก คนป่วยเจ็บ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมต่อการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมได้ง่ายกว่าคนปกติทั่วไป จึงมีความสมควรลงโทษผู้กระทำผิดให้หนักขึ้นกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดา ดังนั้น เมื่อประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยยังไม่ได้นำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำที่อ่อนแอเพราะบางมากำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษ จึงส่งผลให้ผู้ที่ทำร้ายร่างกายผู้ที่มี

ความอ่อนแอในทางชีวภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้งต้องพึ่งพาผู้กระทำการในการดำรงชีพ เพราะ เป็นเด็ก คนป่วยเจ็บ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ ผู้ป่วยโรคจิตเวช ผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ ผู้พิการ ผู้ที่อยู่ในภาวะไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ถูกทำร้ายร่างกายจากผู้ปกครอง หรือผู้ต้องทำหน้าที่ดูแลด้วยอาชีพหรือตามสัญญา หรือผู้รับดูแลของโรงพยาบาล หรือศูนย์การแพทย์ หรือสถานพยาบาล หรือสถานสงเคราะห์ หรือสถานที่รับดูแลอื่น หรือสถานที่ความคุ้มครองของทางราชการ หรือเอกชน โดยคงต้องรับผิดชอบพื้นฐานทำร้ายร่างกายกรณีธรรมดา ซึ่งเป็นบทบัญญัติพื้นฐานตามมาตรา 295 หรือฐานพยายามทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามมาตรา 295 ประกอบมาตรา 80 เท่านั้น

5.3 แนวทางการปรับปรุงบทบัญญัติประมวลกฎหมายอาญาโดยกำหนดเหตุเพิ่มโทษความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยคำนึงถึงตัวผู้ถูกกระทำที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพ

การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น กฎหมายรัฐธรรมนูญรับรองว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่เท่าเทียมกัน โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง เพศ อายุ ความพิการ สถานภาพทางกาย หรือสถานะของบุคคล จากสถานการณ์ในสังคมแต่ปัจจุบันพบว่า มีการกระทำความผิดอาญาเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะการกระทำความผิดต่อผู้ที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพและเป็นผู้ซึ่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยจำเป็นต้องพึ่งพาผู้กระทำการในการดำรงชีพ เพราะ เป็นเด็ก คนป่วยเจ็บ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ ผู้ป่วยโรคจิตเวช ผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ ผู้พิการ ผู้ทุพพลภาพ ผู้ที่อยู่ในภาวะไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ซึ่งโดยสภาพหรือลักษณะทางชีวภาพหรือทางจิตใจหรือสติปัญญาที่มีความอ่อนแอเพราะบาง อีกทั้งเป็นผู้มีกำลังน้อยไม่มีความสามารถเพียงพอที่จะปกป้องตนเอง หรือต่อสู้กับผู้กระทำความผิดที่ตนเองต้องพึ่งพาในการดำรงชีพซึ่งเป็นผู้ปกครอง หรือผู้ต้องทำหน้าที่ดูแลด้วยอาชีพหรือตามสัญญา หรือผู้รับดูแลของโรงพยาบาล หรือ

ศูนย์การแพทย์ หรือสถานพยาบาล หรือสถานสงเคราะห์ หรือสถานที่รับดูแลอื่น หรือสถานที่ควบคุมดูแลของทางราชการ หรือเอกชน ได้ทัดเทียมกับคนทั่วไป จึงทำให้ผู้กระทำความผิดอาศัยโอกาสเช่นนั้นกระทำความผิดอาชญากรรมที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพดังกล่าวได้สะดวกและง่ายกว่าที่จะไปกระทำความผิดต่อบุคคลทั่วไป จึงเป็นการซ้ำเติมผู้เสียหายที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพซึ่งเปราะบางทั้งทางร่างกายและจิตใจ อนึ่ง ในการตีความกฎหมายอาญานั้นต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยค้นหาความหมายที่แท้จริงของถ้อยคำตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยจะต้องค้นหาความหมายเท่าที่กฎหมายมุ่งหมายให้การกระทำนั้นเป็นความผิด (Chutinun, 2019, p. 6) พบว่าประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยยังไม่ได้บัญญัติบทลงโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกายหากกระทำต่อผู้ที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพและเป็นผู้ซึ่งไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้โดยจำเป็นต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดำรงชีพไว้เป็นกรณีพิเศษเช่นเดียวกับความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่กระทำต่อบุพการีที่กฎหมายกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษโดยคำนึงถึงการคุ้มครองความกตัญญู กตเวทีต่อผู้มีพระคุณ หรือความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่กระทำต่อเจ้าพนักงาน หรือผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานที่กฎหมายกำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษโดยคำนึงถึงการคุ้มครองความเด็ดขาดในอำนาจรัฐ ดังนั้น หากมีกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายที่กระทำต่อผู้ที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพและไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยจำเป็นต้องพึ่งพาผู้กระทำให้ในการดำรงชีพ ผู้กระทำจึงรับผิดชอบฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นอันเป็นความผิดพื้นฐานเช่นเดียวกับการกระทำความผิดต่อบุคคลทั่วไปตามมาตรา 295 อย่างไรก็ดี การบัญญัติกฎหมายอาญาต้องเป็นไปตามหลักประกันในกฎหมายอาญา (Nullum crimen, nulla poena sine lege) อันทำให้รัฐจะลงโทษบุคคลโดยไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ในขณะกระทำความผิดนั้น ไม่ได้ซึ่งรับรองไว้ตามมาตรา 2 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีหลักสำคัญ 3 ประการ ประการแรก การลงโทษต้องมีกฎหมาย ประการที่สอง การลงโทษต้องขึ้นกับการมีอยู่ของการกระทำ และประการที่สาม โทษที่จะลงต้องเป็นโทษ

ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย กฎหมายอาญาจึงต้องบัญญัติให้เกิดความชัดเจนแน่นอน และอาจารย์รัฐก็ต้องมีกฎหมายคุ้มครองให้เกิดความมั่นคงในผลที่ไม่พึงปรารถนา หรือผลที่ไม่เป็นธรรม นอกจากจะเป็นการทำอันตรายต่อความไม่ปลอดภัย ในร่างกายมนุษย์ผู้อื่นและบ่งบอกถึงจิตใจอันชั่วร้ายของผู้กระทำแล้ว ยังเป็นการ เพิ่มอันตรายอันนำไปสู่การกระทำความผิดที่หนักขึ้นได้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ควรบัญญัติให้ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพซึ่งต้องพึ่งพาผู้กระทำในการดำรงชีพจนได้รับอันตรายแก่ กายหรือจิตใจ เป็นเหตุเพิ่มโทษ ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น กว่าในการทำร้ายในกรณีทั่วไป เพื่อข่มขู่ยับยั้งผู้ที่คิดจะกระทำความผิด และ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นซ้ำอีก ดังนั้น หากมีการปรับปรุง แก้ไขประมวลกฎหมายอาญาโดยนำปัจจัยเกี่ยวกับความอ่อนแอในทางชีวภาพของ ผู้ถูกกระทำมาเป็นเงื่อนไขในการกำหนดเหตุเพิ่มโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ผู้อื่น ย่อมทำให้การบัญญัติกฎหมายอาญามีบรรทัดฐานที่แน่นอนและชัดเจน ย่อมเป็นแนวทางในการกำหนดโทษของศาลได้อย่างมีความยุติธรรม เป็นไปตาม หลักความยุติธรรมได้สัดส่วน (Proportional Justice) ทั้งนี้เพื่อคุ้มครอง ความปลอดภัยในร่างกายมนุษย์ จึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้กฎหมายอาญา เป็นเครื่องมือคุ้มครองให้เกิดความมั่นคงจากผลที่ไม่เป็นธรรมอันเป็นกลไกสำคัญ ในการป้องปรามอาชญากรรมในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การการศึกษารายงานพบว่า ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 296 ยังมีข้อจำกัดเรื่อง การนำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกกระทำ ที่กฎหมายนำมากำหนดเป็นเหตุเพิ่มโทษนั้น มีเพียงถูกกระทำที่เป็นบุพการี เจ้าพนักงาน หรือช่วยเหลือเจ้าพนักงานเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมถึงผู้ถูกกระทำที่ตก เป็นเหยื่ออาชญากรรมที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพเพราะเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปี

บริบูรณ์ คนป่วยเจ็บ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ ผู้ป่วยโรคจิตเวช ผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ ผู้ที่อยู่ในภาวะไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ตลอดจนผู้ถูกระทำที่เป็นบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลของผู้รับดูแลซึ่งตนต้องพึ่งพาในการดำรงชีพ โดยบุคคลดังกล่าวไม่สามารถปกป้องตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายที่เกิดจากการทำร้ายได้ที่เทียบเท่ากับคนปกติทั่วไป โดยเฉพาะหากผู้กระทำเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือและเป็นผู้ใกล้ชิดที่ผู้ถูกระทำต้องพึ่งพาในการดำรงชีวิตร่วมแล้ว จึงยากลำบากที่จะปกป้องตนเองให้รอดพ้นจากการถูกทำร้ายได้ ทำให้การลงโทษไม่ได้สัดส่วน เพราะกฎหมายยังไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่มีจิตใจชั่วร้ายดังกล่าวให้ต้องรับโทษหนักขึ้นได้ โดยผู้กระทำความผิดยังคงรับโทษเท่ากับความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในกรณีธรรมดาตามมาตรา 295 อันเป็นความผิดพื้นฐานเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่า จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบแนวคิดและเหตุผลในการกำหนดเหตุการณ์จรรยาบรรณอาญาของประเทศไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันและเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ร่างกฎหมายได้กำหนดระดับความร้ายแรงของการกระทำความผิดในแต่ละฐานความผิดไว้อย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้ร่างกฎหมายอาญาได้ให้ความสำคัญในความหนักเบาและความเหมาะสมของโทษที่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของอาชญากรรมอันเป็นหลักการกำหนดโทษทางอาญาตามหลักความยุติธรรมได้สัดส่วน (Proportional Justice) และยังพบว่า เมื่อศึกษาถึงกฎหมายต่างประเทศทั้งประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ต่างมีการกำหนดบทลงโทษโดยการบัญญัติให้การทำร้ายร่างกายผู้ที่มีความอ่อนแอทางชีวภาพและเป็นผู้ซึ่งต้องพึ่งพาผู้กระทำในการดำรงชีพ ต้องระวางโทษหนักกว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นกรณีธรรมดาทั้งสิ้น

จากการศึกษา วิเคราะห์ และการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอ ดังนี้

1. กำหนดให้นำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกระทำที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพให้เป็นบทลงโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย

2. กำหนดระวางโทษให้หนักขึ้น โดยผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าความผิดฐานทำร้ายร่างกายกรณีธรรมดาตามมาตรา 295

โดยเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาในภาค 2 ภาคความผิด ลักษณะ 10 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย หมวดที่ 2 ความผิดต่อร่างกาย บัญญัติเหตุการณ์เพิ่มเติมในมาตรา 296/1 วรรคแรก ความว่า “ผู้ใดกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ถ้าความผิดนั้นได้กระทำต่อผู้ที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพเพราะเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ คนป่วยเจ็บ ผู้สูงอายุ หญิงมีครรภ์ ผู้ป่วยโรคจิตเวช ผู้ที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ ผู้ที่อยู่ในภาวะไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ จนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

วรรคสอง ความว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 296/1วรรคแรก ผู้ถูกกระทำเป็นบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลของผู้รับผิดชอบต้องพึงพาในการดำรงชีพ ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดตามมาตรา 296/1 วรรคแรกหนึ่งในสาม”

ดังนั้น การนำปัจจัยเกี่ยวกับตัวผู้ถูกกระทำที่มีความอ่อนแอในทางชีวภาพกำหนดเป็นบทลงโทษในความผิดฐานทำร้ายร่างกาย และกำหนดระวางโทษให้หนักขึ้น โดยผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นกว่าความผิดฐานทำร้ายร่างกายกรณีธรรมดา ทั้งนี้เพื่อความเหมาะสมเป็นธรรมตามหลักสิทธิมนุษยชน (Human Right) และสิทธิที่จะมีความปลอดภัยในชีวิตและร่างกายอย่างมีศักดิ์ศรี จึงมีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือคุ้มครองให้เกิดความมั่นคงจากผลที่ไม่พึงปรารถนาและผลที่ไม่เป็นธรรมอันเป็นการกระทำที่สั่นสะเทือนต่อการอยู่ร่วมกันของเพื่อนมนุษย์ในสังคม อีกทั้งเพื่อจัดการปัญหาให้ทันทั่วทั้งกับสถานการณ์ในปัจจุบันในอันที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence Theory) อีกทั้งป้องปรามไม่ให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างและรู้สึกเกรงกลัว

ต่อความผิดและโทษที่จะได้รับอันเป็นหลักสำคัญของการลงโทษให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรม (Crime control)

References

- Bentham, J. (1907). *An introduction to the principle of moral and legislation*. Clarendon Press.
- Black, H. C. (1990). *Black's law dictionary* (6th ed.). St. Paul, MN: West.
- Bohlander, M. (2010). *Juris GmbH*. https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/GERMANY_Criminal%20Code.pdf
- Boonchelemwipas, S. (1999). *History of Thai law*. Winyuchon. (in Thai)
- Chanthom, K. (2010). *Criminal law, Rattanakosin Era 127*. Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Chutinun, A. (2013). *Explanation of the criminal law on offenses* (5th ed.). Dhurakij Pundit University Press. (in Thai)
- Chutinun, A. (2019). Legal methods in interpreting criminal law of Thailand. *Suthiparitat Journal*, 33(107), 6. (in Thai)
- Chutinun, A. (2023). *Criminology and penology* (5th ed.). Winyuchon. (in Thai)
- Criminal Code of the Kingdom of Netherlands.
<https://antislaverylaw.ac.uk/wp-content/uploads/2019/08/Netherlands-Criminal-Code.pdf>
- Department of Rights and Liberties Protection, Ministry of Justice. (2015). *National Human Rights Plan No. 3 (2014–2018)*. Thai Farmers' Assembly Printing House. (in Thai)

Equal Rights Trust. (2005). *French penal code*.

https://www.equalrightstrust.org/ertdocumentbank/french_penal_code_33.pdf

JUSTIA. (2002). *California code – Penal code, section 243.25*.

<https://law.justia.com/codes/california/code-pen/part-1/title-8/chapter-9/section-243-25/>

Langkat, R. (1963). *The Three Seals Law* (Vol. 3, 1st printing). Teachers Council Printing House. (in Thai)

Likhitwatthanakun, S. (2003). *Notes of Mr. Georges Padoux regarding the drafting of the Penal Code in 1884*. Winyuchon. (in Thai)

Na Nakhon, K. (2010). *Basic knowledge of criminal law*. Winyuchon. (in Thai)

Na Nakhon, K. (2016). *Criminal law: Offenses* (11th ed.). Winyuchon. (in Thai)

Na Nakorn, K. (2017). *General criminal law* (6th ed.). Winyuchon. (in Thai)

Na Nakhon, P. (1978). *Mangrai Sastra or King Mangrai's law*. Department of History, Srinakharinwirot University, Prasarnmit. (in Thai)

Omoregie, J. (2015). *Freewill: The degree of freedom within*. AuthorHouse UK.

Packer, H. L. (1968). *The limits of the criminal sanction*. Stanford University Press.

Satchawanich, S. (1971). *Explanation of the criminal law regarding crimes against life and body*. Saengsuthikan Printing House. (in Thai)

- Schafer, S. (1967). *The victim and his criminal "Victimology"*. Northeastern University, submitted to The President's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice.
- Schonrock, J., & Texas Finlaw.com's Team. (2023). *Texas penal code section 22.04*. <https://codes.findlaw.com/tx/penal-code/penal-sect-22-04.html>
- Silpakorn Department. (1978). *The Three Seals Law*. Fine Arts Department. (in Thai)
- Srisanit, P. (2016). *High criminal law*. Winyuchon. (in Thai)
- Thammasat University and Politics. (1986). *The laws of King Rama I, Chula Sakarat 1166 (Vol. 2)*. Ruean Kaew Printing House. (in Thai)
- Tingsaphat, C. (1989). *Criminal law: Part 2, Section 2 and Part 3* (3rd ed.). Legal Education Institute of the Council of the Lawyers. (in Thai)
- University of Cambridge. (2005). *Criminal code of the French Republic*. <http://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/30>
- Vietnam Penal Code. (2022). *Vietnam penal code 2022*. <https://www3.ago.go.th/center/wp-content/uploads/2022/06/PENAL-CODE.pdf>
- Wajanasawat, K. (2003). *Questions and answers on the criminal code* (3rd ed.). Chiraratchakan. (in Thai)